

Lech Krzyżanowski

VII Międzynarodowa Narada Grupy Roboczej Krajów Socjalistycznych ds. Konserwacji Zabytków Historii, Kultury i Muzealiów

---

Ochrona Zabytków 39/4 (155), 308-309

1986

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

**VI MIĘDZYNARODOWA NARADA GRUPY ROBOCZEJ KRAJÓW SOCJALISTYCZNYCH
DS. KONSERWACJI ZABYTEKÓW HISTORII, KULTURY I MUZEALIÓW**

Spotkanie odbyło się w dniach 22–26 lutego 1985 r. w Wietnamie. Udział w nim wzięły delegacje Ludowej Republiki Bułgarii, Socjalistycznej Republiki Wietnamu, Węgierskiej Republiki Ludowej, Niemieckiej Republiki Demokratycznej, Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich i Czechosłowackiej Republiki Socjalistycznej. W charakterze obserwatora w naradzie uczestniczył przedstawiciel Mongolskiej Republiki Ludowej. Obradom przewodniczył dr Hoang Bao Kinh, dyrektor Państwowego Centrum Konserwacji Zabytków. Wśród przedstawicieli władz centralnych i lokalnych biorących udział w obradach był Nong Kuok Czan – wiceminister kultury.

W trakcie pobytu w Wietnamie wszyscy uczestnicy obrad wzięli udział w wyjeździe do Hue, dawnej stolicy Wietnamu, gdzie odbyły się obrady plenarne. Uczestnicy narady zwiedzali również zabytki wchodzące do kompleksu dawnego pałacu cesarskiego. Duże zainteresowanie wzbudziły prace, które prowadzi tu Państwowe Centrum Konserwacji Zabytków przy Ministerstwie Kultury.

Uczestnicy narady wysoko ocenili stan zaawansowania tych prac. W ciągu 2 lat (1983–1985) zrobiono bardzo dużo. Dotychczasowy postęp w tych pracach oraz sprawna i dobra organizacja działalności wietnamskiego Centrum Konserwacji Zabytków pozwala przypuszczać, że ich tempo wzrośnie. Taki pogląd wyrazili zarówno przedstawiciele władz prowincji Binczithień, na której terenie znajduje się Hue, jak i wszyscy delegaci. Ze szczególnym uznaniem uczestników narady spotkał się wysoki poziom tych prac,

a także umiejętności rzemieślników i artystów zajmujących się pracami rzeźbiarskimi w drewnie.

Zgodnie z przyjętym porządkiem obrad zgromadzeni wysłuchali sprawozdania z działalności Grupy Roboczej w 1984 r., które przedstawił sekretarz generalny, dr Tadeusz Polak. Następnie delegaci z krajów członkowskich zaprezentowali działalność wszystkich komisji roboczych w tym okresie. Uczestników narady poinformowano o realizacji pomocy fachowej dla konserwacji zabytków Kuby, a także na temat analogicznej pomocy dla Wietnamu. Ożywiona dyskusja plenarna pozwoliła na wymianę poglądów i uściślenie wielu proponowanych wspólnych ustaleń.

26 lutego 1985 r. w Hanoi podpisano wspólny protokół. Zawiera on ustalenia ujęte w 21 punktach. W protokole podkreślono wspólny dorobek Grupy Roboczej oraz zawarto propozycje i ustalenia dotyczące rozszerzenia jej form działania zmierzających do rozwiązania problemów konserwatorskich Starej Hawany i Wietnamu. Szczególną pomocą wszystkich delegacji otoczony zostanie zespół pałacowy w Hue.

W ożywionej dyskusji w trakcie plenarnej debaty podjęto wiele ważnych problemów konserwatorskich oraz rozważano sposoby ich rozwiązywania. Padły konkretne propozycje nawiązywania roboczych kontaktów w ramach koordynowanych przez komisje prac. Przedyskutowano założenia i metody przygotowania planu działania na lata 1986–1990, który będzie uchwalony na następnym spotkaniu. Uchwalono także pogłębienie współpracy z

ICOMOS-em i nawiązanie kontaktów roboczych z ICCROM-em.

Powązny dorobek komisji koordynowanej przez NRD został przyjęty z uznaniem. Przygotowane już teksty do „Katalogu materiałów i sprzętu służącego do konserwacji zabytków” w niedługim czasie zostaną opublikowane. Pozwoli to przyspieszyć opracowanie analogicznych katalogów prezentujących produkcję pozostałych krajów członkowskich. Polska strona zapowiedziała rozpoczęcie działania Międzynarodowego Ośrodka Szkolenia Konserwatorów w Warszawie. Poinformowano również, że pierwszy międzynarodowy festiwal filmów o konserwacji zabytków odbędzie się w 1985 r. w Bałczuku (Bułgaria).

Spotkanie wietnamskie pozwoliło na podsumowanie działalności wszystkich komisji. Okazało się, że mogą się one pochwalić poważnymi osiągnięciami w pracy oraz przygotowanymi publikacjami. W wielu wypadkach uzyskane już rezultaty pozwolą na pogłębienie integracji służb konserwatorskich krajów socjalistycznych. Przyczyni się do tego między innymi przygotowywany wielojęzyczny słownik terminologiczny oraz już wypracowane założenia ewidencji zabytków, pełniejsze niż dotąd wzajemne poznanie metodyki badań i programowania w dziedzinie rewaloryzacji centrów miast historycznych itp. Zgodnie z potrzebami praktyki Grupa Robocza wysłała w swych działaniach poza pierwotne założenia związane li tylko z techniczną bazą konserwacji. Stała się płaszczyzną wymiany poglądów profesjonalnych i istotnym czynnikiem integrującym.

dr Lech Krzyżanowski

**VII MIĘDZYNARODOWA NARADA GRUPY ROBOCZEJ KRAJÓW SOCJALISTYCZNYCH
DS. KONSERWACJI ZABYTEKÓW HISTORII, KULTURY I MUZEALIÓW**

Doroczne obrady Grupy odbyły się tym razem w Uzbeckiej Socjalistycznej Republice Radzieckiej w dniach

14–23 kwietnia 1986 r. w Taszkencie. W spotkaniu wzięły udział delegacje Ludowej Republiki Bułgarii, Socjali-

stycznej Republiki Wietnamu, Węgierskiej Republiki Ludowej, Niemieckiej Republiki Demokratycznej, Republiki

Kuby, Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich i Czechosłowackiej Republiki Socjalistycznej. Obserwatora przysłała Mongolska Republika Ludowa. Obradom przewodniczył I. P. Gorin, dyrektor Wszeczwiązkowego Naukowo-Badawczego Instytutu Konserwacji w Moskwie.

Po sprawozdaniu za rok 1985 dra Tadeusza Polaka, generalnego sekretarza Grupy Roboczej, relacje ze swoich dokonań przedstawili koordynatorzy krajowi Grupy Roboczej składając szczegółowe sprawozdania z prac komisji problemowych koordynowanych przez ich kraje. Następnie przedyskutowano sprawy związane z koordynowaniem produkcji, wymiany technologii, środków, materiałów i urządzeń stosowanych w ochronie i konserwacji zabytków. Zainteresowanie wzbudziły wydawnictwa przygotowane przez stronę niemiecką. Wysłuchano także wystąpienia przedstawicieli gospodarzy. Głos zabrali F. M. Aszrafi z Zarządu Naukowo-Produkcyjnego Zabytków Kultury i P.Sz. Zachidow z Instytutu Naukowo-Badawczego i Projektowego Uzbekkiej SRR. Zaprezentowali oni generalną problematykę badań i praktyki konserwatorskiej w republice, perspektywy rozwoju tych działań. Godny podkreślenia jest fakt, że działania konserwatorskie zostały tu zainicjowane bezpośrednio po obaleniu caratu.

Dyskusja nad sprawozdaniami i programami działania poszczególnych komisji na lata 1986–1990 była nader ożywiona – zgłoszono wiele nowych propozycji, poddano ocenie większość zrealizowanych już zadań. W trakcie obrad przyjęto protokół obejmujący 22 punkty. Część z nich przedstawiamy poniżej.

Zaakceptowane zostały plany wszystkich komisji przy założeniu, że Sekretariat Generalny w Warszawie przyjmuje je do druku i opublikuje w 1986 roku. Zwrócono uwagę na konieczność przyspieszenia prac nauko-

wo-badawczych zainicjowanych przez komisje. Jednocześnie zalecono, aby wszystkie komisje w większym niż dotąd stopniu podejmowały działania na rzecz praktycznych rozwiązań, takich jak np. sprawy materiałów i urządzeń stosowanych w konserwacji i współpracy międzynarodowej w tej dziedzinie. Powołano międzynarodowy komitet w celu przedyskutowania i opracowania wspólnego poglądu na temat możliwości powołania wspólnej jednostki do prowadzenia prac praktycznych przy konserwacji zabytków tak w krajach RWPG, jak i poza nimi. W dziedzinie wspólnych działań konserwatorskich z dużym zainteresowaniem spotkała się polska propozycja, aby kraje członkowskie delegowały swoich specjalistów do Uzbekistanu w celu realizowania wspólnych prac w wyznaczonych przez gospodarzy miejscach (w ramach wymiany bezdebowej). Jednocześnie zdecydowano powołać nową komisję tematyczną „Ochrona i restauracja zabytków historii i kultury Azji Centralnej”, a jej koordynowanie powierzono stronie uzbeckiej. Rozszerzono również zakres działania Komisji VI o problematykę fotogrametrii. Oceniając pozytywnie pierwszy międzynarodowy festiwal filmów o konserwacji zabytków, który odbył się w Bałcziku (Bułgaria 1985), ustalono, że festiwal w 1986 roku odbędzie się w NRD w ramach działalności Komisji VIII. Postanowiono, że spotkanie Grupy w roku 1987 odbędzie się w Czechosłowacji. Strona radziecka zgłosiła przyjęty przez Grupę Roboczą projekt, aby podjąć wspólne prace konserwatorskie w jednym z zabytkowych budynków drewnianych w ZSRR. Zaakceptowano także inicjatywę, aby lokalne prace realizowane przez stronę uzbecką w Samarkandzie uzupełnić periodycznie organizowanym seminarium konserwatorskim członków Grupy. Przyjęcie propozycji strony polskiej organizowania w Polsce dorocznych warsztatów konserwatorskich związanych z dziełami sztuk

plastycznych znacznie rozszerzyło i tak już bogate formy współpracy międzynarodowej. Należy także zauważyć, że dotychczasowe formy pracy – seminaRIA i konferencje związane z prezentowaniem wyników badań teoretycznych czy dyskusje nad problemami ewidencji, zasad programowania przestrzennego itp. – zdecydowanie rozszerzają się ku wspólnym, instytucjonalnie podbudowanym, stałym przedsięwzięciom praktycznym. Niewątpliwie przyczyni się to do dalszej integracji wspólnoty konserwatorów zabytków naszych krajów.

Bardzo istotnym elementem spotkania był objazd głównych ośrodków historycznych Uzbekistanu. Uczestnicy uzyskali pogłębioną i obszerną informację zarówno na temat rozwiązań szczegółowych, jak i generalnych założeń, metod badawczych, weryfikacji programów konserwatorskich itp. Skala programów i działań konserwatorskich w Samarkandzie, Bucharze czy Chiwie nie ma analogii w historycznych miastach Islamu. Przy tym odwaga i dalekosiężność koncepcji wybiegających w wiek przyszły wzbudziły szacunek uczestników spotkania. Z uznaniem podkreślano umiejętne zastosowanie tradycyjnych elementów we współczesnej architekturze. Nie trzeba dodawać, że tradycyjna uzbecka gościnność i serdeczność także utkwiły głęboko w pamięci.

Organizowanie dorocznych spotkań w każdym z krajów członkowskich Grupy pozwala podstawowej kadrze najbardziej zaangażowanych konserwatorów zdobywać wiele cennych informacji teoretycznych i praktycznych przydatnych w rozwiązywaniu problemów we własnych krajach. Pozwala dostarczyć odrębności, inne rozwiązania czy potwierdzić własne idee. I to jest niewymierny dorobek tych kilku roboczych dni spędzonych w Uzbekistanie.

dr Lech Krzyżanowski

PROBLEMATYKA KONSERWATORSKA FORTYFIKACJI NOWOŻYTNYCH – OGÓLNOPOLSKA SESJA NAUKOWA W ZAMOŚCIU

W dniach 27–28 listopada 1985 r. odbyła się w Zamościu III Ogólnopolska Sesja Naukowa poświęcona problematyce konserwatorskiej fortyfikacji nowożytnych, zorganizowana przez zamojski oddział PP Pracownie Konserwacji Zabytków.

Potrzeba organizowania cyklicznych spotkań naukowych poświęconych zagadnieniom badawczym architektury militarnej, zgłoszona podczas sesji tematycznej zorganizowanej w listopadzie 1981 r., znalazła w Zamościu podatny grunt. W maju 1983 r. odbyło się następne spotkanie naukowe grona specjalistów w zakresie badań architektury militarnej. Dorobek naukowy obu sesji został opublikowany w

monograficznych zeszytach Konserwatorskiej Teki Zamojskiej, wydawnictwie Oddziału PKZ w Zamościu.

III Sesja, kontynuująca prace poprzednich spotkań, ponownie zgromadziła liczne grono specjalistów zainteresowanych tematyką fortyfikacyjną, reprezentujących kilka ośrodków naukowych. Obradom przewodniczyli kolejno prof. prof. Janusz Bogdanowski, Jerzy Stankiewicz, Jerzy Kowalczyk. W czasie obrad uczczono pamięć doc. dr Jerzego Frycza z toruńskiego środowiska konserwatorskiego, zmarłego 18 listopada 1985 r.

Tematyka prezentowanych referatów dotyczyła historii i badań architektury militarnej oraz zagadnień konserwator-

skich. Referaty badawcze koncentrowały się przede wszystkim na zagadnieniach związanych z teoretyczną i praktyczną realizacją budowy twierdzy nowożytnych i uwarunkowaniami wpływającymi na przebieg prac.

Europejski dorobek w zakresie budowy fortec wraz z określeniem zasad decydujących o prawidłowej organizacji i przebiegu prac budowlanych przedstawiła doc. dr hab. Teresa Zarębska w referacie pt. *Problemy ekonomiczne i organizacyjne miasta twierdzy w XVI/XVII w.* Autorka zaprezentowała także twierdzę w Zamościu – fundację magnacką, przy której budowie wykorzystano najlepsze europejskie rozwiązania.